

Halottak napja (november 2.)

Mt 25,31-46

„Az igazak és a kárhozottak”

Az ünnep a küzdő egyház megemlékezése a tisztítótűzben szenvedő lelkekről. Már Sevillai Izidor (636) előírta, hogy pünkösd utáni napon imádkozzanak a halottakért, és a szerzetesek is misézzenek értük. Szent Odilo bencés clunyi apát kezdeményezte, hogy mindenszentek ünnepén a mennyország szentjeiről emlékezzenek meg, másnap pedig az összes megholtáról. Kilencszázkilencvennyolcban kezdték az ünnepet megülni, a 11. században pedig már széles körben. A 14. században Rómában is ünnepelték. XV. Benedek pápa 1915-ben engedélyezte, hogy minden pap három misét mondjon ezen a napon, melyből egyet felajánl a tisztítótűzben szenvedő lelkekért. A bizánci szertartásban a lelkek szombatja felel meg ennek az ünnepnek.

A mai evangéliumból a végítélet képe tárul elénk szimbolikus nyelvezet segítségével. Az ősegyházban Jézus második visszatéréseinek az időpontja a tessalonikai levél szerint a közeli világvég gondolatával párosult. Az apokrif Kelemen-levélben az író megemlékezik arról, hogy sokan nyugtalankodnak, mert „semmi sem teljesedett be számunkra” (1Kelem 23,3), amit apáik idejében mondtak a világ végéről. Hermasz Pásztorában ezt a késlekedést azzal magyarázta, hogy legyen mindenkinek ideje felkészülni a megtérésre és az ítéletre. A Jelenések könyvében a szerző szintén a végidőről beszél (22,20). Ehhez az elképzeléshez társult a holtak feltámadása, a végítélet képe is. A szintén Keletről származó Lactantius (317) a millenarista elképzelések kapcsán egy eljövendő aranykor képét rajzolja fel: Krisztus földre szállása után elpusztítja az istenteleneket. Ágoston (430) érzékenyen reagált erre a gondolatra De civitate Dei című munkájában (XX., 7). Úgy gondolta, hogy a jövőendő keresztény államban valósul meg Krisztus uralma, amely már meg is kezdődött eljövételével.

A kiliazmus eretneksége a gonosszal való végérvényes összecsapás közelségével dramatizálta a világvég eseményét. A Jelenések könyvének 20. fejezete alapján úgy gondolták, hogy ezerben támadnak fel a holtak, és Krisztussal együtt fognak uralkodni a föl-

dön újabb ezer évig. Jeruzsálem lerombolása után úgy vélték, hogy a zsidó diaszpórák felett beteljesedett az ítélet. Ezt az eszmét felélesztette (1202) Fiorei Joachim, és hozzákapcsolta az egyház megreformálásának a vágyat.

A Máté-evangéliumban azonban csak az ítélet képe fogalmazódik meg. Ennek a képnek leglényegesebb eleme, hogy az ítélet alapja nem teológiai, elméleti vizsga. Nem is az istenszeretet bizonyítása áll a középpontjában. Az újdonság, hogy Jézus azonosítja magát az éhezőkkel, a szomjazókkal, a ruhátlanokkal, a meggyötört idegenekkel és a börtönben sínylődőkkel. A végítéleten nem lehet szétválasztani az isten- és az emberszeretetet. Az irgalom legkisebb személyes megnyilvánulása is érdemszerző, de semmi más nem számít értéknek a Jézus-féle vallásosság szerint.

Az ünnepen a sírgondozások közben gyakorlatilag relativizálódik minden olyan emberi tett, amely másoknak nem szerzett örömet. A halottak napi ünnepből mára nagy zarándoklás lett a sírokhoz. Ez arra kényszerít, hogy életünk végéről vagy életünk folytatásáról gondolkodjunk. A virágok a síremlékekkel, az imák a megholtakkal teremtenek kapcsolatot, az evangélium pedig a sírt látogató élőknek hatékony figyelmeztetés végső megítélésük alapelveiről. Máté evangélista elbeszéléséből nem derül ki, hogy az ítéletre öszszehívtak milyen nemzetiségűek és hitűek, zsidók-e, vagy pogányok, mert ítéletkor ennek nincs jelentősége. Az ítélet szövege azonban alkalmas arra, hogy egyértelműen szétválassa az embereket jókra és gonoszokra. A temetőben szeretteink sírjánál három kérdésünk van: Ők hova jutottak? És én hova jutok? Vajon tettem alapján az igazak közé, vagy a gonoszok közé kell mennem?